

## Hankeraportti

### **Tilapioneerit: kiertotalouskurssi tilapäiskäytöistä alueiden kehittämisessä, 11/2017–05/2019**



***Osa Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran  
Kiertotalousopetusta kaikille  
koulutusasteille -hanketta***

#### **Kirjoittajat:**

**Rami Ratvio, Anna Hakala, Olli Siitonen, Jaakko Lehtonen, Daniel Rieder  
Geotieteiden ja maantieteen osasto, Helsingin yliopisto**

## Johdanto

Kaupunkeihin on erilaisten rakennemuutosten vuoksi syntynyt vajaakäyttöisiä alueita, joiden kehittäminen on suunnittelijoiden, kuntien, kiinteistönomistajien ja alueen muiden toimijoiden yhteinen haaste. Vajaakäytettyjen alueiden väliaikaisella aktivoinnilla on havaittu useita positiivisia vaikutuksia. Hyvistä kansainvälisistä kokemuksista huolimatta Suomessa sekä yksityiset kiinteistönomistajat että julkishallinto ovat hyödyntäneet tilapäiskäyttöjä alueiden kehittämisessä vasta vähän. Tilapioneerit-hanke edistää kiertotalouden periaatteita kaupunkitilan käytössä. Lähestymme alueiden kehittämistä monitieteisesti ja hyödynnämme projektioppimisen keinoja aidossa ympäristössä.

Tilapioneerit -hanke toteutettiin Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen osastolla. Pää tavoitteena on ollut tuottaa kaikille avoin opetusmateriaali kaupunkitilaa ja sen väliaikaista käyttöä, kaupunkikulttuuria ja kiertotaloutta käsittelevän monitieteisen projektikurssin järjestämiseen yliopistoissa ja korkeakouluissa. Projektikurssilla toteutetaan yhteisöllinen vaikuttamisprojekti oppilaitoksen lähiympäristössä.

Hanke käynnistyi marraskuussa 2017 ja yhteistyöverkoston rakentaminen alkoi joulukuussa 2017. Projektikohteen valinta ja opetusmateriaalien valmistelu sekä pilotoitavan kurssin markkinointi käynnistyivät alkuvuodesta 2018. Hankkeen projektikohteeksi valittiin yhdessä yhteistyökumppanien

Vantaan kaupungin, työeläkevakuutusyhtiö Elon, kiinteistöhallintayhtiö Newsecin ja Myyrmäki-liikkeen kanssa toimistorakennus Colosseum Vantaan Myyrmäessä.

Hankkeen aikana järjestettiin kuuden viikon pituinen Tilapioneerit -projektikurssi Helsingin yliopistolla kevätlukukaudella neljännessä periodissa 27.3.–6.5.2018. Kurssi liitettiin osaksi maantieteen kandidohjelman tutkintorakennetta valinnaisena viiden opintopisteen laajuisena projektikurssina (MAA-404 Projektityökurssi, <https://courses.helsinki.fi/fi/maa-404>) osana työelämäopintoja. Kurssi on avoin kaikille Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston perustutkinto-opiskelijoille. Kurssille valittiin näistä yliopistoista yhteensä 22 opiskelijaa.

Tilapioneerit-kurssin lopuksi opiskelijat järjestivät 5.5.2018 Vantaan Myyrmäessä M.Y.Fest -kaupunkitapahtuman, joka toteutettiin yhteistyössä paikallisen toimijaverkoston, kuten alueen kulttuuritoimijoiden, kansalaisaktivistien, oppilaitosten ja yritysten kanssa. Opetusmateriaaleja jatkokehitettiin syksyllä 2018 kurssin opiskelijoilta ja yhteistyökumppaneilta kerätyn palautteen perusteella, minkä jälkeen hankkeen tulokset julkaistiin Tilapioneerit- opettajan oppaana keväällä 2019. Opas julkaistaan verkkoversiona osoitteessa <http://blogs.helsinki.fi/tilapioneerit/> sekä alla olevilla viitetiedoilla Helsingin yliopiston digitaalisessa arkistossa HELDAssa (<https://helda.helsinki.fi/>).

Ratvio, R., Hakala, A., Siitonen, O., Lehtonen, J., Rieder, D., Oittinen, R., Kuusimäki, A., Wikblad, F. & A. Kinnunen (2019). Tilapioneerit. Opas vaikuttavan projektikurssin opettajalle. Department of Geosciences and Geography C15. Geotieteiden ja maantieteen osasto, Helsingin yliopisto.

### **Hankkeeseen osallistuneet**

Tilapioneerit -hankkeeseen osallistui marraskuusta 2017 toukokuuhun 2019 välisenä aikana suuri joukko opiskelijoita, opettajia, tutkijoita sekä yhteistyökumppaneita julkiselta, yksityiseltä ja kolmannelta sektorilta sekä kansalaisryhmistä. Hankkeen suunnitteluun, toteutukseen (mukaanlukien opetusmateriaalien kehittäminen ja projektikurssin pilotointi), arviointiin ja raportointiin osallistuivat Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen osastolta Rami Ratvio (hankkeen vastuullinen johtaja), Olli Siitonen, Jaakko Lehtonen, Anna Hakala ja Daniel Rieder. Opetusmateriaaleja ovat kehittäneet myös Riikka Oittinen ja Aino Kuusimäki. Hankkeen raportointiin ovat osallistuneet lisäksi Anni Kinnunen, Frida Wikblad ja Eetu Haverinen. Hankkeen ohjausryhmän jäseninä toimivat Nani Pajunen ja Riitta Silvennoinen (Sitra) sekä Hella Hernberg (Aalto-yliopisto, Urban Dream Management) ja Hannele Cantell (Helsingin yliopisto).

Keväällä 2018 -järjestetylle pilottikurssille osallistui kurssin opettajien lisäksi 18 vierailevaa luennoitsijaa seuraavista organisaatioista: Vantaan kaupunki, Metropolia AMK, Sitra, Myyrmäki-liike, Newsec, Kaupungin Kaiku ry, Aalto-yliopisto, Urban Dream Management, Kiinteistö Oy Kaapelitalo, Street Art Vantaa, Yle ja Forum Virium. Taulukossa 1 on eritelty tarkemmin hankkeen yhteistyökumppanit.

**Tilapioneerit: kiertotalouskurssi tilapäiskäytöistä alueiden kehittämisessä -hankkeen yhteistyökumppanit:**

**Päyhteistyökumppanit:**

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SITRA (rahoittaja)  
Vantaan kaupungin elinkeinopalvelut ja kaupunkisuunnittelu  
Työeläkevakuutusyhtiö Elo (kiinteistönomistaja)  
Newsec (kiinteistön hallinnointi)  
Myyrmäki-liike  
Kaupungin Kaiku ry ja Elska Kolu (tuotantoyhteistyö)  
Taaki Helsinki (tuotantoyhteistyö)  
Metropolia AMK, Vantaan ammattiopisto Varia ja Vaskivuoren lukio  
Helsingin yliopiston viestintä- ja yhteiskuntasuhteet -yksikkö

**Yhteistyökumppanit Tilapioneerit-projektikurssin kaupunkitapahtumassa (M.Y.Fest 5.5.2018, Myyrmäki, Vantaa)**

**Graafinen suunnittelu:**

Sanna Ritvanen, Kumu Communications/Eetu Haverinen

**Paikalliset kumppanit Vantaan Myyrmäessä:**

Coworking Myyr York, Vantaan taidemuseo Artsi, Street Art Vantaa, Nuorisotalo Arkki, SAY FM

**Materiaaliyhteistyö:**

Aalto-yliopisto, Helsingin kaupunginteatteri, Consti, Stark, Plantagen Vantaa, Pågå, Entropy, S-Market Myyrmäki, toimistorakennus Colosseumin henkilökunta (ISS, SOL)

**Taloudellinen yhteistyö:**

Tom Allen Senera, arkkitehtitoimisto APRT Arto Palo Rossi Tikka Architects, Konsultointi KAREG Oy, Insinööritoimisto Äyräväinen Oy, Insinööritoimisto Lauri Mehto Oy, Kellaripanimo

**Paikalliset artistit ja vapaaehtoiset projektikurssin kaupunkitapahtumassa:**

Euphoria Borealis, R3, AAVE Circuits, Inside Out Escape Games, Lightsleeper, DJ Alexalfons, VJ Suvereeni, VJ Indigo, DJ Vuorenpeikko, Olli Berg & Humans of Myyr York, Myrtsin Skedehalli, Ruffle Army, Lauri Jäntti, Kaarelan VPK, Viivi Vierinen, Slim Mill, Ajatus, Spatial Needs, Oona Arvonen & Paavali Kärkkäinen, Zoltan Lakner, Petrus Tuominen, Ruben Rissanen, Elli Holmström, Aapo Siponen, Emmi Koistinen, Pekka Rautio & Vaskivuoren lukion tiimi, Anna Meriluoto & muu Varian tiimi, Vaskivuori Big Band, Vaskivuoren lukion tanssiorkesteri, Armadillo, dj Ilkka S, Kitkatone, Man Jorge, Satoi, Ikola, Karkaa, Lackcluster - Esa Ruoho, [ówt kri], Multicast Dynamics, Vialliset, Ethereal Management, graffititaiteilijat Rare, Deos ja Acton sekä talkoolaiset ja järjestyksenvalvojat.

**Paikalliset ruokaryttäjät projektikurssin kaupunkitapahtumassa:**

Naughty BRGR, Quickies, Loving Hut, Kotifalafel, Tonibell, Fruit & chocolate paradise

Taulukko 1. Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen osaston "Tilapioneerit: kiertotalouskurssi tilapäiskäytöistä alueiden kehittämisessä" -hankkeen yhteistyökumppanit.

### Vaikuttavuus

#### Opiskelijat

Hankkeen aikana järjestetyille projektikurssille valittiin vuonna 2018 yhteensä **22 opiskelijaa** Helsingin yliopiston ja Aalto-yliopiston opiskelijaa useista eri tiedekunnista ja pääaineista (maantiede, aluetiede, sosiologia, kasvatustiede, yhteiskuntapolitiikka, talous- ja sosiaalhistoria, yleinen kirjallisuustiede, alue- ja kulttuurintutkimus, Lähi-idän tutkimus, teologia, uskontotiede, kieliteknologia sekä Creative Sustainability). Lisäksi esimerkiksi kurssin etukäteismarkkinoinnin aikana kurssista tiedotettiin yhteensä 88 ainejärjestön sähköpostilistalle, useisiin opiskelijoiden Facebook-ryhmiin sekä julisteina kaikille pääkampuksille.

Tilapioneerit-projektikurssi toimi yhteistyössä myös muiden kurssien kanssa. Geotieteiden ja maantieteen osaston #MyyrYork2030-projektiharjoituskurssin **viisikymmentä opiskelijaa** esittelivät suunnitelmiaan tulevaisuuden Myyrmäestä Tilapioneerit-projektikurssin päättäneessä kaupunkitapahtumassa.

Vaskivuoren lukion opiskelijat esiintyivät päivätapahtumassa ja iltaklubilla useissa eri kokoonpanoissa sekä työskentelivät vapaaehtoisina yhteensä noin **50 opiskelijan** voimin, jonka lisäksi noin **10 lukion maantieteen kurssilaista** osallistui Tilapioneerien luennoille kevään aikana. Vantaan ammattiopisto Varian matkailualan noin **kaksikymmentä opiskelijaa** työskenteli kaupunkitapahtumassa kävijäoppaina ja -laskijoina yhdessä vastuuopettajiensa kanssa. Heidän lisäksi Tilapioneerien kaupunkitapahtumassa vieraili arviolta noin **200 muuta opiskelijaa**, joille tapahtumaan osallistumista oli markkinoitu sosiaalisen median kautta sekä julisteiden avulla. Yhteensä viikonlopun aikana **kaupunkitapahtumassa vieraili noin 2100 kävijää**.

#### Opettajat

Koko Tilapioneerit-projektikurssin aikana ja kurssin kaupunkitapahtumassa työskenteli **hankkeen oman viiden opettajan tiimin** lisäksi noin **kymmenen muiden oppilaitosten opettajaa** ja työntekijää Varia ammattiopistosta, Metropolia ammattikorkeakoulusta ja Vaskivuoren lukiosta. Kurssilla luennoi **18 vierailevaa opettajaa**. Educa 2019 -messuilla tavoitimme n. **50 opettajaa**, joille lähetetään opetusmateriaali sen valmistuttua.

#### Muu vaikuttavuus

Tilapioneerit-hanke on saanut paljon positiivista mediahuomiota sen yliopistoarjesta poikkeavien opetusmenetelmien ja aktiivisen viestinnän ansiosta. Tilapioneerien Facebook-sivulla on tällä hetkellä yhteensä yli **750 tykkääjää ja seuraajaa**, ja projektikurssin aikana **sivun julkaisut on saavutettu yhteensä yli 17 700 kertaa**. Kurssin lopputapahtuman Facebook-eventin saavuttavuus kokonaisuudessaan on **40 000 käyttäjän luokkaa**. Twitterissä seuraajia on noin **240** ja Instagramilla **420**.

Tilapioneerit -projektikurssi ja M.Y.Fest -kaupunkitapahtuma huomioitiin keväällä 2018 monipuolisesti mediassa, kuten Helsingin Sanomissa, YLE:n uutisissa ja Helsingin joukkoliikenteen medianäytöissä. Alle koottuna Tilapioneerit-kurssista ja M.Y. Festistä kertovia artikkeleita.

- *Helsingin Sanomat* 5.5.2018: Toimistotaloa odottaa värikäs tulevaisuus  
<https://drive.google.com/open?id=1wwx3mkQsJL9AkYuGrJZzpIROO1cMWNdC>  
<https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000005668456.html>
- *Yle Uutiset ja Radio Suomi* 23.4.2018: Imatran Voiman pääkonttoriksi rakennettiin hulpea graniittilinna – nyt siitä halutaan Vantaan kulttuuritalo <https://yle.fi/uutiset/3-10164003>
- *Vantaan Sanomat* 1.5.2018: Ideat sinkoilevat ja tanssijat vipattavat Myyrmäen Colosseumissa  
<https://www.vantaansanomat.fi/artikkeli/636212-ideat-sinkoilevat-ja-tanssijat-vipattavat-myyrmaen-colosseumissa-tyhja>
- *Yle Uutiset, Yle Aalueutiset ja Radio Suomi* 8.3.2018 <https://yle.fi/uutiset/3-10103971>
- *Elo*:[https://www.elo.fi/tietoa-elosta/uutiset/2018/my-fest-tapahtumassa-visioitiin-urbaania-myyrmakea-2030-vehreytta-ja-yhteisollisyytta?sc\\_lang=fi-FI](https://www.elo.fi/tietoa-elosta/uutiset/2018/my-fest-tapahtumassa-visioitiin-urbaania-myyrmakea-2030-vehreytta-ja-yhteisollisyytta?sc_lang=fi-FI)  
<https://www.elo.fi/tietoa-elosta/uutiset/2018/colosseum-toimistokiinteistolle-vantaan-myyrmaessa-etsitaan-uudenlaisia-kayttotarkoituksia>
- *Helsingin yliopisto*  
<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/luonnontieteet/tilapioneerit-esittaa-m.y.-fest-5.5.2018>  
<https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/opetus-ja-opiskelu-yliopistossa/tilapioneerit-kasvattaa-opiskelijoiden-itseluottamusta-ja-tayttaa-tyhjilleen-jaaneita-toimistoja>
- *Myyr York Times* 1/2018. Colosseumissa kokeiltiin monimuotoisia tiloja.  
[https://www.lehtiluukku.fi/lehti/myyr-york-times/\\_read/1-2018/181426.html](https://www.lehtiluukku.fi/lehti/myyr-york-times/_read/1-2018/181426.html)
- *Sivistysvanta.fi*  
<http://www.sivistysvanta.fi/varia/artikkelit/ajankohtaista/blogit/variassatapahtuu/8205varianmatkailuryhmamukanakehittamassamyyrmakea.html>
- *Sitra* <https://www.sitra.fi/hankkeet/kiertotalouskurssi-tilapaiskaytosta-alueiden-kehittamisessa/>
- *Helsinki Design Week*  
<https://www.helsinkidesignweek.com/fi/sarjat/weekly-tips-fi-2/weekly-tips-may/>

Hanketta esiteltiin seuraavissa seminaareissa Suomessa ja ulkomailla hankekauden aikana:

- 1.11.2017 Rami Ratvio & Aino Kuusimäki: Tilapioneerit - projektikurssi kaupunkia kehittämässä. Suomen Arkkitehtiliitto SAFAn, Suomen Kaavoitusinsinöörit SKIn, Suomen Maisema-arkkitehtiliitto MARK:n, Rakennusinsinöörit ja -arkkitehdit RIAN ja Suunnittelumaantieteilijät SUM:n perinteinen kaupunkisuunnitteluseminaari ”Uudistuva kaupunki”, Heureka, Vantaa.
- 14.2.2018 Rami Ratvio & Olli Siitonen: Tilapioneerit - elämää kaupungin katveisiin. Toimittajatapaaminen Kumpulan kampuksella, Helsingin yliopisto.
- 26.4.2018 Rami Ratvio, Olli Siitonen, Nele Korhonen: Esitys Tilapioneereista Helsingin yliopiston alumni-illassa, Tiedekulma, Helsingin yliopisto.
- 19.5.2018 Olli Siitonen: Esitys Tilapioneereista. Urbaani keidas, Teurastamo, Helsinki
- 18.8.2018 Rami Ratvio: Kokeilemisen lyhyt oppimäärä. Maapalloliiga, Sitra, Helsinki.
- 19.9.2018 Rami Ratvio: “Tilapioneerit (Urban Pioneers) – experimental project-based learning and rebooting urban development”. Dare to Learn, Kaapelitehdas, Helsinki.
- 15.12.2019 Rami Ratvio & Olli Siitonen: “Tilapioneerit (Urban Pioneers) – project course discovering and reinventing urban space.” Esitys Calvert 22-säätiön “Makers of Russia”

-ohjelman opiskelijoille, Helsingin yliopisto.

- 11.1.2019 Rami Ratvio: "Temporary urban activities and urban culture: strategic urbanism in Finland". Nordic perspectives on temporary urbanism. Seminar i regi af Center for Strategisk Byforskning. University of Copenhagen, Denmark.
- 25.1.2019 Osallistuminen Educa 2019 -messuille Sitran esittelypisteellä.

### Vaikuttavuus vuonna 2019

Tilapioneerit-hankkeen aikana kehitettyjä opetusmateriaaleja hyödynnetään keväällä 2019 järjestettävällä viiden opintopisteen laajuisella Helsingin yliopiston MAA-204 Maantieteen projektiharjoituskurssilla, jossa **noin seitsemänkymmentä** ensimmäisen vuosikurssin **maantieteen opiskelijaa** kehittää tilapäiskäyttöjä Helsinki-Malmin lentokentälle yhteistyössä Helsingin kaupunkiympäristön toimialan kanssa. Opetusmateriaaleja käytetään myös samaan koulutusohjelmaan kuuluvalla MAA-404 Maantieteen projektityökurssilla, jossa **noin 20 opiskelijaa** kehittää työpajamateriaaleja lähiympäristön vaikuttamisprojektiin lukioissa.

Kevään 2019 aikana Tilapioneerit-hankkeessa tuotetut opetusmateriaalit julkaistaan hankkeen verkkosivuilla ja Helsingin yliopiston digitaalisessa arkistossa HELDAssa. Materiaalit on tarkoitettu opettajien ja muiden opetus- ja kasvatustyötä tekevien vapaaseen käyttöön. Niitä markkinoidaan yliopistojen, korkeakoulujen ja toisen asteen oppilaitosten opettajille eri viestintäkanavia pitkin ja yhteistyöverkostoja hyödyntäen. Tavoitteena on levittää materiaaleja mahdollisimman laajasti.

### Hankkeen tiedotus

Tilapioneerit hankkeen pääasiallisina tiedotuskanavina ovat toimineet hankkeen ja siinä tuotettujen opetusmateriaalien verkkosivut:

- <http://www.tilapioneerit.fi>
- <https://blogs.helsinki.fi/tilapioneerit/>

Näiden lisäksi opetusmateriaali julkaistaan Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen osaston C-julkaisusarjassa kevään 2019 aikana. Julkaisu on vapaasti ladattavissa Helsingin yliopiston digitaalisesta arkistosta HELDAsta: <https://helda.helsinki.fi/>

Ratvio, R., Hakala, A., Siitonen, O., Lehtonen, J., Rieder, D., Oittinen, R., Kuusimäki, A., Wikblad, F. & A. Kinnunen (2019). Tilapioneerit. Opas vaikuttavan projektikurssin opettajalle. Department of Geosciences and Geography C15. Geotieteiden ja maantieteen osasto, Helsingin yliopisto.

Pääasiallinen tiedotus hankkeen aikana on tapahtunut sosiaalisen median kanavien kautta.

- <https://www.facebook.com/tilapioneerit>
- <https://twitter.com/tilapioneerit>
- <https://www.instagram.com/tilapioneerit/>

## Hankkeen eteneminen ja tavoitteiden toteutuminen

Tilapioneerit-hanke on edennyt taulukossa 2 kuvattujen vaiheiden kautta. Mutta mitä hankkeesta opittiin ja miten sen tavoitteet toteutuivat? Hankkeen yhtenä tavoitteena oli edistää kiertotalousopetusta Suomessa yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa sekä luoda uusia opetusmateriaaleja ja -malleja kiertotalouden linkittämiseksi kiinteistöjen vajaakäyttöön. Tämä tavoite saavutettiin hyvin hankkeen aikana, sillä hanke saavutti laajasti huomiota ja nosti koulutusalaalla kiertotalouden yhä laajemmin keskusteluun sekä osaksi koulutustarjontaa. Hankkeen aikana syntynyt opetusmateriaali on hyvä lisä kiertotalousopetukseen ja tukee opettajia kiertotaloutta käsittelevien projektikurssien suunnittelussa, toteutuksessa, arvioinnissa ja kehittämisessä.

Marras-joulukuu 2017	Rahoituksen myöntö, hankkeen käynnistys ja yhteistyöverkoston kartoitus.
Tammi-helmikuu 2018	Kurssin opettajien rekrytointi. Kurssin alkuvalmistelut ja suunnittelu. Yhteistyön käynnistäminen kaupungin, kiinteistönomistajan, oppilaitosten ja paikallisten kansalaisryhmien kanssa. Kurssin markkinointi opiskelijoille.
Maalis-toukokuu 2018	Projektikurssin toteuttaminen, kurssin opetusmateriaalien kehittäminen ja testaus, kurssin kaupunkitapahtuman järjestäminen, opiskelijapalautteen kerääminen.
Touko-kesäkuu 2018	Kurssin päätöstyöt ja arviointi.
Elo-joulukuu 2018	Kurssilla käytetyn opetusmateriaalin jatkokehittäminen kokemusten ja palautteen pohjalta, raportointi ja hankkeen alustavien tulosten esittely.
Tammi-helmikuu 2019	Opetusmateriaalin viimeistely, raportointi ja opetusmateriaalien ensimmäisten versioiden julkaisu nettialustalla. Opetusmateriaalin ennakkomarkkinointi Educa-messuilla.
Maalis-huhtikuu 2019	Raportin ja opetusmateriaalin viimeistely, oikoluku, taitto ja julkaisuvalmiiksi saattaminen.
Touko-kesäkuu 2019	Opetusmateriaalin julkaisu vapaasti saataville verkkoalustalla ja raporttina sekä markkinointi kohderyhmille. Opetusmateriaalin ja hankkeen markkinointi World Circular Economy Forum 2019 -tapahtumassa. Opetusmateriaalin mahdollinen kääntäminen englanniksi ja kansainvälinen markkinointi. Hankkeen päättäminen.

Taulukko 2. Tilapioneerit-hankkeen eteneminen.

Kiertotalousajattelun omaksuminen edellyttää vielä toistaiseksi toimijoilta ennakkoluulottomuutta ja kokeilunhalua. Tilapioneerit-hanke teki näkyväksi esimerkiksi kiinteistöalalla, yliopistoissa, yrityksissä, julkishallinnossa ja kansalaisverkostoissa uudenlaista ajattelua kiertotalouden mahdollisuuksista. Parhaimmillaan uudet toimintatavat kumpuavat itse paikallisyhteisöstä. Tilapioneerien tiivis yhteistyö paikallisten toimijoiden kanssa kannusti myös heitä toimimaan oman lähiympäristönsä edistämiseksi sekä avasi ovia yhteistyöhön kiinteistönomistajien, kaupungin ja kansalaistoimijoiden välillä.

Tilapioneerit-projektikurssin kohteena olleessa toimistokiinteistö Colosseumissa Vantaan Myyrmässä avattiin uusia tiloja kulttuurikäyttöön. Kiinteistönomistaja muutti rakennuksen nimen Virtataloksi. Taloon perustettiin Myyrmäki-liikkeen hallinnoima kulttuuritila Verojäämä, joka pitää sisällään muun muassa galleriatilaa, yhteisöllisiä taiteilijoiden työtiloja, artesaanien työpajatilaa, teatteri- ja tanssitilaa sekä SAY FM -paikalliskanavan mediastudion. Vantaan seurakuntayhtymä avaa tyhjiillään olleihin tiloihin kirkon, jonka seinämaalaukset ovat Street Art Vantaa -katutaideryhmän suunnittelemat.

Toivomme, että yhteisön voimaan pohjautuva kehitys toimii positiivisena esimerkkitapauksena ja kannustajana myös muille samassa tilanteessa oleville toimijoille. Hankkeen voidaan sanoa onnistuneen myös, koska se on saanut paljon kansallista ja paikallista näkyvyyttä, joka on herättänyt keskustelua tilojen väliaikaiskäytöstä, kulttuuritoiminnasta, aluekehityksestä ja kiertotaloudesta kiinteistöalalla. Onnistuneen projektikurssin ja yhteistyön ansiosta mahdollisuudet julkaistavan opetusmateriaalin laajempaan käyttöönottoon eri puolilla maata ovat kasvaneet.

Tilapioneerit-hanke sai myös kansainvälistä huomiota muun muassa pohjoismaisessa tilapäiskäyttöjen ja kaupunkikulttuurin tutkimuksen seminaarissa Kööpenhaminan yliopistossa Tanskassa sekä Venäjällä Calvert 22-säätiön Makers of Russia -ohjelman vieraillessa Helsingin yliopistossa. Tämä on omalta osaltaan lisännyt kuvaa Suomesta kiertotalouden mallimaana ja edelläkävijänä.

## **Kiertotalousopetuksen haasteet ja mahdollisuudet hankkeen näkökulmasta**

Tilapioneerit-hankkeen onnistumista on edistänyt asiantunteva ja monialainen opettajaryhmä, jolla on kokemusta esimerkiksi opetuksesta, kaupunkitutkimuksesta ja kulttuurituotannosta. Laajan projektimuotoisen kiertotalouskurssin järjestäminen voi olla yksittäiselle opettajalle haastavaa. Monialaisen tai monitieteisen projektikurssin suunnittelu, toteutus, arviointi ja kehittäminen vaativat aikaa ja yhteistyötä toisen oppiaineen opettajan kanssa.

Opetusmateriaali on suunnattu pääosin yliopistoille ja korkeakouluille, mutta sitä on mahdollista hyödyntää myös monialaisissa oppimiskokonaisuuksissa tai erilaisissa lähiympäristön vaikuttamisprojekteissa toiseen asteen oppilaitoksissa, kuten lukioissa. Vaikka projektioppimiseen perustuvalla lähestymistavalla on monia etuja oppimisen kannalta, monialaisen tai monitieteisen projektikurssin tai vaikuttamisprojektin toteuttaminen voi olla perinteisempään opetukseen verrattuna työläämpää, kalliimpaa ja aikaa vievää. Tätä on pyritty ratkaisemaan suunnittelemalla hankkeen



julkaisuun eri tilanteisiin skaalautuvia opetusvaihtoehtoja (esimerkiksi lopputapahtuman järjestäminen seminaarina tai kaupunkitapahtumana) ja valmiita opetusmateriaaleja. Tämä toivottavasti madaltaa opettajan kynnystä tarttua kiertotalousteemoihin, tilapäiskäyttöihin ja kaupunkikulttuuriin liittyviin kysymyksiin.

Opiskelijoiden näkökulmasta on tärkeää, että heillä on ajallisesti ja taloudellisesti mahdollista osallistua laajemmille projektikursseille, ja että kurssin kuormittavuus on sopiva ja opintopistemäärää vastaava. Tämä on mahdollista ratkaista pienentämällä kurssin työmäärää opintopistemäärää paremmin vastaavaksi tai lisäämällä kurssista saatavia opintopisteitä. Yksittäiset monitieteiset kiertotalouskurssit on mahdollista kytkeä tutkintovaatimuksiin esimerkiksi työelämäkursseina, mikä kannustaa valitsemaan kurssin.

Tilapioneerit-projektikurssin vaikuttavuus perustuu vahvasti yhteistyöverkostojen luomiseen kaupungin viranhaltijoiden, kiinteistönomistajien ja paikallisten aktivistien, kuten kaupunginosaliikkeiden, taiteilijoiden tai talkoopuna toimivien asukkaiden välillä, mikä voi olla joillakin alueilla vaikeampaa ja hitaampaa. Myös sellaisen ajankohtaisen, muutostarpeessa olevan tilan löytäminen, jossa eri ryhmien intressit kohtaavat, voi olla haastavaa. Opetusmateriaalissa pyritään antamaan ratkaisuja ja käytännön esimerkkejä myös näihin kysymyksiin. Sinä viiden vuoden ajanjaksona, jona olemme järjestäneet tähän malliin pohjaavia projektikursseja pääkaupunkiseudulla, on sekä kiinteistönomistajien että kaupunkien viranhaltijoiden valmius yhteistyöhön ja rohkeisiin kehittämiskokeiluihin kasvanut.

Sitran kiertotalousopetusta kaikille koulutusasteille -hanke on ollut hyvin monitieteinen. Tavoitteena on ollut huomioida yhteiskunnan ja talouden toiminnan logiikka laajasti ja kestävästi kurssien sisällöissä. Maantiede on hyvä esimerkki tieteenalasta ja oppiaineesta, jossa tällainen lähestymistapa on luontainen. Monialaisten- ja tieteisten oppimiskokonaisuuksien suorittaminen vaatii opiskelijoilta paljon perustietoja tarkasteltavista ilmiöistä. Monialaiset oppimiskokonaisuudet eivät siis vähennä tarvetta laadukkaisiin perustietoihin ja -taitoihin käsitteleviin kursseihin oppilaitoksissa vaan tukevat ja täydentävät niitä. Samaan aikaan opettajat tarvitsevat tukea ja täydennyskoulutusta oppiainerajat ylittävien kiertotalouskurssien käyttöönottoon ja kehittämiseen. Yhteiskunnan positiivinen suhtautuminen erikoisempiinkin opetuskokeiluihin voi tuottaa uusia opetusnovoatioita. Tämä voi edellyttää paitsi tarpeeksi resursseja tutkimus- ja kehitystyöhön, myös kansainvälistä yhteistyötä. Kiertotalousajattelun leviämistä kansainvälisesti edistäisi Tilapioneerit-opetusmateriaalin kääntäminen englanniksi.

Sitran kiertotalousopetusta kaikille koulutusasteille -hanke mahdollisti taloudellisesti Tilapioneerit-hankkeen kehitystyön, oli onnistuneesti järjestetty ja tarjosi ennen kaikkea inspiraation lähteitä ja vertaistukea muilta samojen kysymysten äärellä työskenteleviltä. Kiitämme Sitraa ja hankkeen ohjausryhmää tuesta. Kannustamme kaikkia Tilapioneerit-hankkeen julkaisun lukijoita toteuttamaan oman lähiympäristön vaikuttamisprojektin oppilaitoksessaan. Liity pioneerien etujoukkoihin ja järjestä oma Tilapioneerit -projektikurssi!